

1 Timoti Paulo yona leta bagubagunana ye lau Timoti unai **Buka ta hededehehemasalahana**

Paulo leta ta ye kuli ye lau Timoti, iya natuna sunuma unai (1 Timoti 1:2) yo Paulo maiyana tau-paisowa (Loma 16:21, 1 Kolinito 16:10, Pilipi 2:19). Leta ta yona huyakulina bolimaina wa nuwana 63 AD.**

Magai lakilakina Loma unai Paulo se kau bolimai labui (Apostolo 28:16,30-31) na kabو se helauhetala na se kabigabaei. Teina ta bolomaina meta 62 AD unai. Kabo ye lau Kiliti bwanabwanaluwana unai ye paisowa, na kabо ye lau Epeso. Temenai nige ye miya ye loha na kabо Timoti ye laugabaei na ye lau Masedoniya (1 Timoti 1:3) bena ekalesiya Pilipi udiyedi ye kitadi (Pilipi 2:24). Kabotaki kehiwe huyana bolimai 63 ye lau 64 AD unai meta iya Nikopolisi unai (Taitasi 3:12).

Epeso unai, Timoti yona paisowa meta bena tausunuma ye saguidi na lauhekatalupolupo tamowai hekadiyo se hemwaleaeidi ekalesiya bo-

** :: 63 AD: Loma unai Paulo numatutugudu unai se kabigabaei bolimaina 62 AD, na kabо ye lau Kiliti bwanabwanaluwana unai ye paisowa, Taitasi maiyana, ye lau ee bolimai 63 AD duwaduwalina ne unai, na kabо ye bom ye lau Epeso bena Timoti ye kita. Tau-sonoga hekadiyo se hedede Paulo Loma unai se kabigabaei 62 AD unai na kabо ye bagunalau Sipaniya. Mulina ne unai kabо ye lau Kiliti bwanabwanaluwana. Yodi nuwatuyena kabо leta ta ye kuli bolimai 65 o 66 unai.

dana udiyedi wa ye hekaiyawasidi (1 Timoti 1:3-7). Paulo yona nuwatu bena iya hinage ye lau Epeso, na nige kabina ye kata kabo gonowana ye lau o nige (1 Timoti 3:14-15), unai leta ta ye kuli.

Paulo yona leta ta unai Timoti ye hedede-hebayao yo ye hededehehesibasiba yona paisowa saha. Hinage dubu kabikabidi kadi kao doha saha ye hededehehemasalahadi. Yona kabahedehedede lakilakidiyao ede teina:

- (1) Lauhekata dudulaina (1 Timoti 1:15, 3:16—4:5, 4:10,16)
- (2) Ekalesiya yodi miyamiya dudulaidi (1 Timoti 2:1-15, 6:17-19)
- (3) Yesu wasana wasaduwaiyeina (1 Timoti 4:13, 6:2)
- (4) Dubu taukitahetedi yodi miyamiya bena se namwakalili (1 Timoti 3:1-13)

Nuwanuwatu ne, buka ta maudoina unai lausoisoi se bado na udiyedi Paulo ye hedehededeidi.

Buka ta hedehededenalakilakidi

- Lautoki 1:1-2
- Ekalesiya bodadi yodi miyamiya 1:3—3:13
- Sunuma nuwanuwatuna lakilakina 3:14—4:5
- Paulo yona hededehehesibasiba Timoti unai 4:6—6:21

Lautoki

¹Yau Paulo. Yaubada taugilihaida yo Yesu Keliso, iya yoda midi tamowaina, siya yodi hedehedede bayabayaona debanaena ya hemala Yesu Keliso yona apostolo.

²Leta ta ya kuliyawa Timoti kalimwai. Sunuma ta debanaena kowa meta natugu mamohoina.

Taba Yaubada Tamada yo Yesu Keliso yoda Guiyau yodi kabinamwa, yodi katekamkamna yo yodi nuwadaumwali se lediwa kalimwai.

Taulauhekata lupolupodiyao hedeheddededi

³ Yogyu huyalau Masedoniya wa meta ya hedede-laowako, na teina ya hedede'uyo kalimwai bena taba Epeso unai ku miya na metai tamowai hekadi ku hededehekaiyawasidi tabu lauhekatalupolupo se laulauhekataedi ⁴ yo tabu huya maudoina se modemode pilipilidai beyabeyadi yo kadi kulu-tubu dedediyao udifyedi. Ginauli doha teina meta haikawayagala yodi kabatubu, na nige gonowana tamowai se saguidi bena kabo Yaubada yona kabihemauli se hai sunuma debanaena. ⁵ Na yoda lauhekata ta kaniyona lakiakina ede gadosisi, na gadosisi yona kabalaoma ede nuwa a'ana yo nuwasibasiba dudulaina** yo sunuma mamo-hoina. ⁶ Tamowai hekadi meta teina miyamiya ta se laugabaediko na se modesuwalalau hedehedede nige kaniyodi udifyedi. ⁷ Se henuwa bena se hemala Mose yona laugagayo taulauhekataena, iyamo nige kabina se kata saha unai se tolobaya na se hedehedede ne.

⁸ Kabina ta kata Mose yona laugagayo ne meta ye namwa, taba ena ta hep-aisowanamwanamwaei ⁹ na ta nuwatulobai meta laugagayo ne nige laulaududulai tamowaidiyao kabatolehedudulaidi, na yababa tamowaidiyao kabatolehedudulaidi. Siya ede laugagayo tau'utu'utusidi yo taukawakawayagala tamowaidiyao, tamowai Yaubada nige se nuwatui

** **1:5:** Nuwasibasiba kaniyona ede namwa yo yababa nuwatulobaidi.

yo yababa tauginaginaulidi, tamowai yodi laulau nige se namwa yo Yaubada nige se hekasisiyei, tama yo sina taukoihemwaloidi, taukaikaiunu,
10 tauganaganawanli yo laulau bikibikidiyao udoi'udoi tauginaginaulidi,** tamowai taulokulokunegabaedi,** taulaulaulupolupo, tau'uha'uhalalupolupo, yo kaiteyadi lauhekata dudulaina nige se miyamiyawatanidi.
11 Lauhekata dudulaina ne, iya ede Yaubada saesaekalilina wasana namwanamwana, ye haiyama kaliguwai na ya laulauhekataei ta.

Lautoki Yaubada yona katekamkamna debanaena

12 Yoda Guiyau Yesu Keliso ya lautokiyei matauwuwuna yona sunuma ye tole kaliguyena na ye hetologau yona taupaisowa na ye hebayaogau. **13** Beyabeyana yau meta Keliso hesana tauhededehayababana yo yona tamowai ya hewaiunudi, hinage yau meta tamowai sinasinakalana. Iyamo Yaubada ye katekamkamnaeigau matauwuwuna ede saha ya ginaulidi ne udiyedi meta nige yogu nuwatulobai yo nige yogu kawamamohoi hesau. **14** Na yoda Guiyau yona kabinamwa ye inigabaeiyama kewaguyena meta ye lakikalili, yo hinage sunuma yo gadosisi Keliso Yesu kalinawai ne udiyedi ye hemwayaugau.

** **1:10:** Laulau bikibikidiyao udoi'udoi tauginaginaulidi ne, tamowaidi ede tau yona hali tau yo sine yona hali sine maidadiyao se kenokesega. ** **1:10:** Tamowai taulokulokunegabaedi meta kabalokulokune udiyedi heyayai tauhaidi taulokulokunegabaedi.

15 Teina ta meta hedehedede mamohoina, na ye namwa mo taba tamowai maudoidi bena se kawa-mamohoiyei: Yesu Keliso ye dobima tanoubu ta unai kaniyona ede bena yababa tamowaidi ye gili-haidi. Na luwadiyena yau meta ya yababakalili.

16 Iyamo Yaubada ye katekamkamnaeigau. Yau ya yababakalili, na yona nuwatu ede bena kabonkaliguyena Yesu Keliso yona nayatautaubiga nige yona kabagehe ne ye hemasalah. Bena ya hemala tamowai maudoidi yodi kabakita, na unai kabon se nuwatulobai meta siya hinage gonowana iya se sunumaei na unai mauli nige kana siga se hai. **17** Huya maudoina nige kana siga bena hekasisi yo hededetausaei se sae yoda wasawasa miyamiyahaina ne unai. Iya nige gonowana ye boita yo nige gonowana ta kita, iya ye bom mo Yaubada. Mamohoi.

Timoti kana hededehebayao

18 Natugu Timoti, teina ta meta yogu hededehebasiba kalimwai. Hedehedede ta wuwudi ede Yaubada yona hededehemasalah hesabam tauhededepeloweta hekadi se hedededi kalimyena wa. Yodi hedehedede ne bena ku miyawatanidi na udiyedi ku iyalanamwanamwa.

19 Bena yom sunuma Keliso unai ne ku kabihekahekahini, yo huya maudoina laulau dudulaidi mo ku miyaidi. Tamowai hekadi meta nuwanuwatu ta se subu na unai ede yodi sunuma wa se tolegabaedi. **20** Luwadiyena meta Himiniyasi yo Alekisenda. Ya talamyeidi Satani unai bena ye hekamkamnadi na unai kabon se nuwatulobai na tabu Guiyau se hededeheyababa.

2

Tapwalolo hedehededenā

¹ Bagubaguna ya henuwa taba tapwalolo** yo lautoki paisowana se laulau tamowai maudoidi hesabadi. ² Wasawasa maudoidi yo loina gigibwalidi taukitahetetedi tamowaidiyao yodi kwa kaibwada, taba gonowana ta miyanamwanamwa mauli daudaumwalina unai na Yaubada yona nuwatu ta miyawatanidi na yoda laulau se dudulai. ³ Tapwalolo doha teina meta se namwa na Yaubada taugilihaida ye henuwadi. ⁴ Iya ye henuwa bena tamowai maudoidi kabihemauli se hai yo bena hedehedede mamohoina se nuwatulobai, ⁵ iya ede teina: Yaubada meta kesega, yo Yaubada yo tamowai duwaduwaliyena tautolo ne meta kesega mo, iya ede Yesu Keliso, ye laoma ye hemala tamowai. ⁶ Iya ye bom ye mosegabaeil'uyoi na tamowai maudoidi ye hemaisahaidi. Teina wasa ta Yaubada ye leyama kalidaena huyana dudulaina unai. ⁷ Wasa ta debanaena yau ye kaisunuwaigau meta tauwasaduwai yo apostolo - teina ta meta hedehedede mamohoina, nige lupo. Ye kaisunuwaigau bena sunuma mamohoina ta ya lauhekataei dagel tamowaidiyao udiyedi.

⁸ Yomi laomagogoi maudoidi teha udoi'udoi udiyedi meta ya henuwa taba tatao nimadi se lausinidi na se tapwalolo Yaubada unai, nige bena

** **2:1:** Tapwalolo: Paulo hedehedede haiyona ye hepaisowadi, siya ede kaibwada, tapwalolo, yo kaibwadabayao tamowai hesabadi. Na kalinada unai ta kabigogoidi ta wane tapwalolo.

ma koipilidi o ma hetalapilidi, na yodi miyamiya taba se namwa Yaubada matanaena.

⁹ Yo ya henuwa hinage bena taba sinesineo hekasisi yo nuwatu dudulaina unai se kalekonamwanamwa. Nige bena kuludiyao se heidi, o gole yo giniuba matapouna udiyedi taudi se hep-asadi, o kaleko didididigadi se likwadi. ¹⁰ Taba yodi laulau namwanamwadi udiyedi kadi kao se henamwadi. Sinesineo se hedede bena Yaubada se hekasisiyei, siya yodi laulau dudulaina ede teina.

¹¹ Sinesineo bena se tulitautaubiga yo se lapulapuinamwanamwa na unai kabو sonoga se hai. ¹² Nige ya talam bena taba sinesineo se lauhekata tatao udiyedi na yodi gigibwali se saedikwaidi, na bena se tautaubiga.** ¹³ Matauwuna ede Yaubada Adama ye ginaulibagunai na mulina ne unai kabо Ewa ye ginauli. ¹⁴ Na Satani meta nige Adama ye nohoi, na waihiu wa, ede yababa ye masalahi iya unai. ¹⁵ Iyamo Yaubada kabо waiwaihiu ye hemaulidi yodi labalaba debanaena, ena taba se miyamiya ma sunumadi yo ma gadosisidi, yo Yaubada yona nuwatu se miyamiyawatanidi, yo se kitahetete'uyoidi.

3

** **2:12:** Sinesineo... bena se tautaubiga: Siya yodi huyaena sinesineo hekadi mwanediyo se kawayagalaeidi na nige se henuwa bena yodi loina gunidiyena se miya. Siya dubu dage-lana tamowaidi, na hesadi Sinesineo Hauhaudi. Gabemani ye hewaiunudi. Na Paulo nige ye henuwa bena ekalesiya sine hesau yona kabikabi doha Sinesineo Hauhaudi ne.

Dubu yodi tauwoyawoya yo diyakona hedehehedededi

¹ Teina ta meta hedehehedede mamohoina hesau: “Ena taba tamowai hesau ye henuwa bena iya tauwoyawoya dubu unai, meta yona henuhenuwa ede taba paisowa saesaekalilina ye hai.” ² Unai dubu yona tauwoyawoya meta bena yona laulau se dudulai na nige kabahegiluna hesau, bena mwanena kesega, nuwanuwataluna, ye kitahetete'uyoi, yona miyamiya ye sibasibaeidi, ye kabikabitaumana, yo gonowana tamowai ye hekatadi. ³ Iya tabu tamowai numanumayauyaulena, tabu koukouyalayalana, na bena yona kabi se namwa, nige ye lulululu, nige bena moni gadosisina nuwana ye laugilihai. ⁴ Bena yona numa hekasana ye tolenamwanamwaei yo ye kita meta bena natunao iya se kawakabiyei yo se hekasisiyei. ⁵ Matauwuwuna, ena taba tamowai hesau yona numa kitahetetenä nige kabina ye kata, meta idohagi kabo Yaubada yona dubu ye kitahetete?

⁶ Tauwoyawoya tamowaina meta nige bena tau'ekalesiyahauhau tamowaina, kaniyona ede yodi kaisunuwa mwamwayauyeina ne unai kabo ye nuwasaesae, na nuwasaesae ne unai kabo hekamkamna ye lobai gonogonowana doha diyabolo. ⁷ Iya meta bena dagela tamowaidiyao se kawanamwanamwaei, na kabo taba nige kabahemwadineina se lobai, yo nige gonowana diyabolo iya ye lupohai.

⁸ Hedehehedede ta hinage ye lau diyakona udiyedi, taba yodi miyamiya se sibasibaeidi,

tabu se memenalagalaga, tabu se numanumayauyaule, yo tabu kalidiyena moni gadosisina ye laki. ⁹ Siya meta bena se tolobayao sunuma ta nuwanuwatudi saesaedi udiyedi yo nuwadi se a'a. ¹⁰ Bena ku lautonogibagunaidi paisowa hekadi udiyedi, na ku kitasipwaidi, na ena ku kitadi meta se namwa, teina unai kabo gonowana ku toledi se hemala diyakona.

¹¹ Hinage mwanediyao meta bena yodi miyamiya se sibasibaeidi, nige tamowai tauhededehedehyeheyababadi, bena se nuwanuwatalu, yo gonowana tamowai se sunumaedi paisowa maudoidi udiyedi.

¹² Diyakona meta bena mwanena kesega, natunao ye hekatanamwanamwaedi yo yona numa kana loina ye ginaulinamwanamwaei. ¹³ Kaiteyadi diyakona unai se paisowanamwanamwa meta yodi paisowa ne udiyedi kabo tamowai se kitahenamwadi, yo hinage Yesu Keliso sunumana unai kabo se bayao.

Yoda sunuma wuwuna meta Yesu

¹⁴ Ya henuwa taba bena ya laowa mwamwayau kalimwai, na hedededehesibasiba ta ya kulibagunaediwa. ¹⁵ Na ena ya pahili meta gonowana kabo tamowai ku hekitalobaidi miyamiya sahasahadi namwanamwadi kabo se miyaidi Yaubada yona numa tamowaidiyao luwadiyena. Numana ede Yaubada maumaulina yona dubu, na dubu ne meta hedehedede mamohoidi taupatuduudi ede. ¹⁶ Maudoida ta hemamohoiyei, yoda sunuma nuwanuwatuna Yaubada ye hemasalahadi kalidaena wa, siya meta se saekalili, siya ede:

Iya** buluma unai ye masalahama,
 Yaluwa Tabuna iya ye hemamohoiyei,
 anelu iya se kita,
 dagela tamowaidiyao udiyedi se lauguguyaei,
 tanoubu maudoina iya se kawamamohoiyei,
 Yaubada ye hai'uyoi na yona didiga unai ye
 miya.

4

Hekadi kabo sunuma se lausuwalaei

¹ Yaluwa Tabuna ye hededehemasalaha meta huya mulimulitadi udiyedi tamowai hekadi kabo sunuma ta se laugabaei na se lapulau yaluyaluwa laulaulupolupodi yo demoni yodi lauhekata udiyedi. ² Taulauhekataeidi ede taukaikailupolupo kadi kao doha ekalesiya, na iyamo siya meta nige. Yodi nuwanuwatu udiyedi nige gonowana namwa yo yababa se nuwatulobaidi, kana kao doha yodi nuwatulobai se mwaloiko. ³ Tamowai se hededehekaiyawasidi tabu se tawataswasola, yo kai hekadiyo tabu se kaikaidi.** Na iyamo kai ne Yaubada ye ginaulidi meta iya tausunumaena yo hedehedede mamohoidi kabidi taukata bena se kaidi ma laulautokidi. ⁴ Matauwuna ginauli maudoidi Yaubada ye ginaulidi meta se namwa, na nige gonowana kai hesau ta subu, ena lautokina ta ginauliyako Yaubada unai. ⁵ Kaniyona ede

** **3:16:** Iya: Teina meta Yesu Keliso hedehededen. ** **4:3:**
 Kai hekadiyo tabu se kaikaidi: Kai se laugagayoidi wa, siya meta Mose yona laugagayo unai Yaubada ye laugagayoidi wa, doha puwaka yo mwaedo yo wadala. Na kai namwanamwadi hekadiyo hinage se hededeheyababagaibuidi.

Yaubada kalinana unai ye hededeyako meta se a'a, na yoda tapwalolo unai ta mose'uyoidi Yaubada unai.**

Timoti kana paisowa

6 Ena hedehedehesibasa ne ku hedehedehedehemasalahadi kada kahao udifyedi, meta kowa kabu Yesu Keliso yona taupaisowa namwanamwana. Sunuma hedehededen yo lauhekata namwanamwadi ku miyawatani'useidi wa meta siya tauhebayaogo. **7** Na tanoubu ta hedehededeni lupolupodi yo hedehedede yauyaulediyao tabu ku lapulau udifyedi, na ku kaipatebayao bena Yaubada yona nuwatu ku miyawatanidi. **8** Doha hededesonoga hesau se wane, “Ena ta lubulubui kaiheya hesabana meta tauda ta yona namwanamwa hesabana, na Yaubada yona nuwatu miyawatanidi meta se namwakalikalili, na udifyedi tanoubu ta unai yo hinage huya matadaena kabu mauli ta lobai.” **9** Teina ta meta hedehedede mamohoina, na ye namwa mo taba tamowai maudoidi bena se lapui na se miyawatani. **10** Debanaena ede ta paisowa yo ta kaipatebayao, matauwuna ede yoda midi ta toleyako Yaubada maumaulina unai. Iya meta tamowai maudoidi taugilihaidi, iyamo kaiteyadi iya se sunumaei meta se bom mo iya taugilihaidi ede. **11** Teina nuwanuwatudi ta ku lauhekataedi tamowai udifyedi bena se miyawatanidi.

12 Tabu tamowai hesau ye kitadobidobiyeigo matauwuna ede kowa hewali, na saha ku miyamiyaidi ne bena se hemala tausunuma

** **4:5:** Se a'a yo ta mose'uyoidi Yaubada unai hedehededeni kalina Giliki unai meta hetabu.

yodi kabakita, yom hedehedede, yom miyamiya, yom gadogadosisi, yom sunumatahitahi, yo yom nuwa'a'a udiyedi. ¹³ Huya maudoina bena kulikuli tabuna** ku hasihasiligabaei tamowai udiyedi, ku hededehebayaodi, yo ku lauhekataeidi, ye lau ee ya laowa kalimwai. ¹⁴ Yaluwa yona kainauya kalimwai tabu ku nuwaluluhiyei, na bena ku hepaisowa. Iya ede tauwoyawoya tamowaidiyao nimadiyao se tolesaedi kewamyena na se hededepelowetaei kalimwai wa.

¹⁵ Paisowa ta udiyedi bena ku taubiga yo ku ginaulidi ma nuwakohihaim. Udiyedi bena tamowai maudoidi se kitago meta yom sunuma ne ye bayao ye laulau. ¹⁶ Yom miya yo yom lauhekata ne unai bena ku kitanamwanamwaei'uyoigo na udiyedi ku tolabayao, matauwuwuna saha ku ginaulidi ta udiyedi kabo kowa yo taulapulapulaowa tamowaidiyao hinage mauli kwa lobai.

5

Idohagi Timoti bena dubu tamowaidiyao ye kabinamwanamwaeidi

¹ Tabu ku hededesinasinakalalau tautaubadao udiyedi na bena ku hekasisiyeidi na ku hededebigabiga doha kowa tamam. Ku hedehedelau kam isi loheloheyao udiyedi meta doha kowa kam kahao. ² Sinesinebadao ku kabidi doha sinamwao, yo sinesineo hekadiyo doha kowa loumwao, ma nuwa'a'am.

** ^{4:13:} Kulikuli tabuna ta meta Talam Bagubagunana bukana kalina Giliki unai se kulibui. Buka ne hesana ede Septuagint, kaniyona ede 70, matauwuwuna taukulibuina badodi 70.

³ Kwabukwabuli bena ku hekasisiyeidi yo ku kitahetetedi, ena siya nige taukitahetetedi hesau.

⁴ Na ena kwabuli hesau natunao o wahanao, meta yodi sunuma miyamiyana unai bena se kaipate na sinadi o wahadi ne se kitahetete. Na saha se ginauli ta ye hemala yona taubiga wa maisana. Laulau ta Yaubada kalinawai meta ye namwakalili. ⁵ Na kwabuli mamohoina nige taukitahetetenra meta yona sunuma ye tole Yaubada unai na mayadai yo boniyai ye tapwatapwalolo yo ye kaikaibwadasagu Yaubada unai. ⁶ Na ena kwabuli hesau gwauyalagaibu mo udifyedi ye miyamiya, iya yona huyamaumauli ne unai meta yaluwana ne ye boitako. ⁷ Hedechedede ta unai ku hedechedebaya kwabuli ma kehanoa udifyedi, kabo tamowai nige gonowana hesau se kitaheyababa. ⁸ Na ena ekalesiya hesau iya kehanoa o yona numa kalona tamowaidiyao nige ye kitahetetedi, meta yona sunuma wa ye laugabaeiyako na yona laulau ne ye yababakalili na kabo nige tausunuma tamowaina.

⁹ Tabu kwabuli maudoidi dubu yona sagu ne unai kwa hasilikesegaidi na dubu bena ye saguidi. Na kaiteya iya yona bolimai 60, yo iya mwanena kesega kana siga ye kwabuli, ¹⁰ yo laulau namwanamwadi ye ginaulidi wa debadiyena kabo tamowai iya se kitahenamwa, doha wawayao ye kitakitahetetedi, ye kabikabitaumana, ye kabikabitautaubiga Yaubada yona tamowai udifyedi, tamowai yodi miyapilipili udifyedi ye saguidi, yo laulau namwanamwadi udoi'udoi ye miyamiyaidi, unai dubu gonowana iya se sagui.

¹¹ Tabu kwabulihasahasala ku hasilikesegaidi, kaniyona ede taudi lelehina yo yona kamna ye lakikalili ede Keliso unai yodi talam wa se laugabaei na se henuwa bena se tawasola'uyo. ¹² Na unai yodi talam se ginauliyako wa se utusi. Teina unai se bom kabahededehegiludi se ginauli. ¹³ Na nige tenem ye bom. Na ena se tautaunuma kabo miyamiyagaibu unai se manasa. Na nige miyamiyagaibu ye bom mo, na hinage se monumonunu yo se modemodegaibu, na hedehedede saha bena tabu se hedeheddededi wa iyamo se heddededi. ¹⁴ Unai ye namwa mo taba kwabulihasahasala ne se tawasola'uyo, se natulaba, yo se bom yodi numa se kitahetetedi, matauwuwuna nige ya henuwa bena waiunu yona solasola hesau ta mosei na unai kabo tamowai se hededeheyababada. ¹⁵ Na hekadiyo meta yoda sunuma ta se laugabaeiyako se lau Satani se hemuliwatani.

¹⁶ Ena tausunuma waihiuna hesau yona numaena meta kwabuli se miyamiya, iya bena ye saguidi. Na tabu dubu se hepolohekaliyi, kabo gonowana dubu ye kitalau taukwabuli siya nige gonowana sagu hesau haedi se lobai ne udiyedi.

Dubu babadadiyao hedeheddededi

¹⁷ Dubu babadadiyao siya tauwoyawoy-anamwanamwa, yo kaiteyadi siya taulauguguyabayao yo taulauhekatanamwanamwa, meta ye namwa mo taba ta hekasisikaliliyeidi. ¹⁸ Matauwuwuna kulikuli tabuna ye wane, “Ena bulumakau witi kaniyona kabakabiyawasina unai ye paipaisowa meta tabu kawana ne kwa

sumasumagudui.”** *(Dutelonomi 25:4)* Yo hinage ye wane, “Taupaisowa yona dudulai meta bena taba yona paisowa maisana ye hai.” *(Luka 10:7)*

¹⁹ Ena tamowai hesau dubu badana hesau ye hegili, tabu ku lapulau tamowai ne unai, kana sigana ena tamowai labui o haiyona lauhegili ne se hemamohoiyei. ²⁰ Ena dubu babadadiyao ta hesau ye ba'aya, meta bena tamowai matadiyena ku dilamatai. Teina ta ye hemala hekadiyo kabahesibasibadi. ²¹ Yaubada yo Yesu Keliso yo anelu saesaedi matadiyena ya hededelaowa bena yom paisowa ta ku ginaulinamwanamwaei, na yom hineli ku kitasipwanamwanamwaeidi yo tabu gadosisihineli unai yom hekasa ku ginaginaulidi.

Hededehebasiba udoi'udoii

²² Tabu ku sagenakalili na tamowai ku kabiloboloui,** madai tenem unai ku patulau tamowai ne yona yababa udiyedi. Na ku kitakanamwanamwa bena kowa yom laulau maudoidi se a'a yo se dudulai.

²³ Tabu wailagaibu mo ku numanuma, na bena waina gagilina hinage ku numa, kaniyona ede bogam yo yom kasiyebwa hegahegagili ne hesabadi.

²⁴ Tamowai hekadi yodi yababa meta se masalahakalili na se woyaidi se laulau hekilaino

** **5:18:** Bulumakau witi kaniyona kabakabiyawasina unai ye paipaisowa: Witi hededehehemasalahana ku hasili. ** **5:22:** Tamowai ku kabiloboloui: Tausonoga yodi hededehehemasalahana ye lau teha labui udiyedi: (1) Tamowai ne se hetolo bena dubu unai taupaisowa, o (2) tamowai ne ye beku na ye uyoma dubu unai.

hesabana. Na tamowai hekadi yodi yababa meta nige gonowana ta kitamwamwayauyeidi, na muliyena kabo se masalaha. ²⁵ Hinage doha, laulau namwanamwadi hekadi meta se masalahakalili, na hekadiyo nige se masalaha ne meta nige gonowana se wadamdi.

6

Ekalesiya siya heyayai tauhaidi hededehehesibasibadi

¹ Siya kaiteyadi tamowai yodi heyayai tauhaidi na kadi tanuwagao yodi loina bayabayaodi gunidiyena taumiya meta bena kadi tanuwagao ne se hekasisinamwanamwaeidi. To taba nige Yaubada hesana yo yoda lauhekata ta tamowai se hededeheyahababa. ^{2a} Na kaiteyadi kadi tanuwagao meta siya taukawamamohoi, tabu kadi tanuwagao ne se kitakitadobidobiyeidi, matauwuna sunuma ta unai se hemala kadi kahao. Ye namwa mo taba taubiga mamohoina unai kadi paisowa ne se ginaulidi, kaniyona ede paisowa ne unai yodi hali taukawamamohoi ne se gadossikaliliyeidi meta se saguidi.

Gogo gadosisidi

^{2b} Timoti, teina nuwatu ta ku hekatadi na ku hededehehesibasibadi bena se miyawatanidi.

³ Ena tamowai hesau lauhekatalupolupo ye lauhekataedi, na yoda Guiyau Yesu Keliso yona hedehedede dudulaidi yo Yaubada yona nuwatu miyawatanidi lauhekataedi ye subudi,

⁴ meta temeta tamowai ne taunuwasesaegaibu yo nige yona nuwatulobai hesau. Tamowai

doha teina meta yona gadosisi ede bena ye haikawayagala mo na hedehedede kaniyodi ye hetahetalagaibuidi. Teina ta unai kabu haikawayagala ye hetubudi na udiyedi kabu kaikalomagigili, lulu, hedehededeheyaheyababa, yo hegihegilugaibu se laoma. ⁵ Teina tamowai ta meta huya maudoina pilipili se ginaginaulidi, yodi nuwanuwatu meta se yababa yo hedehedede mamohoidi nige kabina se kata. Yodi nuwanuwatu ede Yaubada yona nuwatu miyawatanidi ta debanaena kabu se gogo. ⁶ Na ena nige ta henuwa bena ta gogo, meta Yaubada yona nuwatu miyawatanidi unai kabu namwa ta lobai. ⁷ Matauwuwuna huyalabasida unai meta nige saha hesau ta baheiyama tanoubu ta unai, hinage yoda boita unai meta nige gonowana saha hesau ta bahei. ⁸ Na ena kada kai yo kaleko ede kalidawai, meta udiyedi bena ta gwauyala. ⁹ Na tamowai se henuwa bena se gogo meta kabu se lulau noho luwanaena, yo gadosisi yauyauledi se hemala kadi sipwasipwa na udiyedi yababa se hekalodi, na se woyaidi se lau hekamkamna unai. ¹⁰ Matauwuwuna moni gadosisina meta yababa udoi'udoi wuwudi ede. Tamowai hekadiyo moni gadosisina debanaena ede Yaubada sunumana se laugabaei na nuwayababa udoi'udoi udiyedi se bom se hekamkamna'uyoidi.

Timoti kana hededehehesibasiba

¹¹ Na kowa, Timoti, meta Yaubada yona tamowai. Unai yababa maudoidi ne ku yabubugabaedi. Taba ku kaipatebayaokalili bena yom miyamiya se dudulai yo Yaubada

yonu nuwatu ku miyawatanidi, ma sunumam yo ma gadosisim yo ma nuwatalum, yo ku tolobayao. ¹² Bena sunuma iyalana unai ku iyalabayao. Huyana ku hededehemasalahago boda matadiyena meta yom sunuma ku tole Keliso unai, ede Yaubada ye kaisunuwaigo na mauli nige kana siga ye haiyawa. Mauli ne taba ku kabihekahini! ¹³ Yaubada, iya mauli ye mosei ginauli maudoidi udiyedi, yo Yesu Keliso, iya Pontius Pilato matanaena hededehemasalah namwanamwana tauginaulina wa, siya matadiyena ya hededelaowa ¹⁴ bena loina ne ku kawakabinamwanamwaei yo tabu kabahegilugo hesau, ye lau ee yoda Guiyau Yesu Keliso yona huya'uyoma. ¹⁵ Yona huya'uyoma ne meta Yaubada ye bom yona mahanaena kabo ye hemamohoiyei. Yaubada ede tauwoyawoya saesaena kesegana, wasawasa yodi wasawasa yo guiyau yodi Guiyau, ¹⁶ iya ye bom mo miyamiyahaina yo yona kabamiya dawayana nige gonowana ta lau ta hanahanawui, sola nige tamowai hesau iya kana kao ye kita, yo taba nige gonowana tamowai hesau iya ye kita. Taba huya maudoina hekasisi yo gigibwali se sae iya unai. Mamohoi.

Gogo tamowaidi kadi hedehedede

¹⁷ Tanoubu ta unai taugogo tamowaidiyao ku hededebayolaou udiyedi tabu se nuwasaesae yo tabu yodi sunuma se toledi yodi gogo ne udiyedi, matauwuna gogo ne kabo se gehe. Na bena yodi sunuma se tole Yaubada unai, iya taukainauyaida yo ginauli maudoidi ye haidima bena udiyedi ta

gwauyala. ¹⁸ Ku hededelau taugogo ne udiyedi bena tamowai hekadi yodi namwanamwa se ginalidi, na miyamiya namwanamwadi se haidi na se hemala yodi gogo. Bena se kaikainauya ma nuwakohihaidi. ¹⁹ Miyamiya ta udiyedi meta galewa ne unai yodi gogo kabinonohana se kabikabinonoha, ye hemala yodi kaba'utubayao huya matada ne unai hesabana, na bena mauli mamohoina se hai na se kabihekahini.

²⁰ Timoti, Yaubada saha ye haiyawa wa bena ku hepaisowa yo ku kitahetetenamwanamwaei. Tanoubu ta yona koitalaliugaibu yo tamowai hekadi yodi haihaikawayagala hedehedededi ku kaihaleidi. Tamowai ne yodi nuwatu bena se sonoga, na iyamo yodi sonoga ne meta nige sonoga mamohoidi. ²¹ Tamowai hekadiyo se hedehemasalaha'uyoidi meta sonoga yauyauledi ne se hemuliwatanidi. Teina unai Yaubada sunumana wa se laugabaei.

Yaubada yona kabinamwa bena maudoimiu kalimiuyena.

**Yaubada wasana: Buka Hauhauna tupwana
The Message about God: The New Testament in the
Saliba language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Saliba long Niugini**

copyright © 2007, 2013, 2017, 2021 Wycliffe Bible Translators, Inc.

® Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Saliba

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-01-29

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2024

a38b418f-b400-5c73-b231-ea8af9b0924a